

Nr.10. Kapsēdes dižakmens.

Koordinātes: 56°35,205,N, 021°06,517,E.

Adrese: Medzes pagasts, Kapsēde, blakus Liepājas – Ventpils dzelzceļam, tā kreisā pusē, 2,8 m no sliedēm. Dzelzceļš aizaug, jo jau ilgstoši nav lietots. Blakus akmenim dzelzceļa pārbrauktuve un zemesceļu krustojums.

Tipoloģija: Dižakmens.

Izmēri: 5,8 m garš, 3,2 m plats, 4,3 m augsts, apkārtmērs 16,20 m. Lielais atlūznis – 4,6 m garš, 3,1 m plats, līdz 2,5 m augsts; mazais atlūznis – 3,2 m garš, 1,2 + 0,7 m plats, 0,9 m augsts. Akmens visu trīs daļu kopējais tilpums ap 60 kubikmetru, lielākā daļa – 40 kubikmetru.

Ģeoloģiskais apraksts: Granosienīts – oranži brūns, minerālajā sastāvā bez ortoklāza ir arī kvarcs, kura saturs pārsniedz 10 %, un no tumšajiem minerāliem biotīts un ragmānis. Iezis vājas metamorfizācijas rezultātā ieguvis orientētu tekstūru. Struktūra porfīrveidīga – sīki līdz vidēji graudaina pamatmasa satur nevienmērīgi izvietotus tumšāki sarkanbrūnus ortoklāza fenokristālus. Akmens virsma nevienmērīgi sadēdējusi. Akmens pāršķeltis, atsevišķās daļas šķeļ plaisu tīkls. Atrašanās vieta sākotnējā.

Kultūrvēsturiskais apraksts: Akmenī iekalts uzraksts: "Weltkrieg 1914 + 1916 Arm. Batl. 36 I.Komp.", netālu blakus vēl kāds iekalums - iegarens taisnstūris ar divām iezīmētām zīmēm tajā. Citviet akmens virsmā vēl dažādi sīki jaunlaiku iekalumi un ieskrāpējumi. Par dižakmeni zināmas vairākas teikas. Viena teika stāsta, ka „Velns nozadzis akmeni no Pērkona pils, taču Pērkons zagli panācis un ar zibeni akmeni pāršķēlis.” Citu teiku fiksējis pilskalnu pētnieks E.Brastiņš: sk. Brastiņš E. Latvijas pilskalni. Kuršu zeme. R., 1923. – 112.lpp.: „apkārtņē pazīstamais „Lielais akmens”. Šo milzīgo akmeni vedis reiz savos ratos sirms vecītis. Ceļā uznācis bargs pērkona negaiss, vecītis iztrūcies un akmeni pametis zemē. Pasaules karā vācu kareivji akmenī iecirtuši uzrakstu „Weltkrieg 1914 – 1916”.

Akmens apaugums: Mazliet ķērpji.

Apkārtējā vide un pieejamība: Viegli atrodams, var piebraukt ar auto. Ir norādes zīmes. Nozīmīgs tūrisma objekts.

Citas ziņas: Daļa akmens 20.gs.sākumā izmantota šķembu ražošanā. Līdz tam akmens bijis vēl lielāks nekā tagad redzamās tā trīs daļas – pamatdaļa (ap 40 kubikmetri), lielais atlūznis (14 kubikmetri) un mazais atlūznis (3 kubikmetri).